

Zaak C-182/24

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing op grond van artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

5 maart 2024

Verwijzende rechter:

Tribunal judiciaire de Paris (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

8 februari 2024

Eisende partijen:

RB e.a., als rechthebbenden van Claude Chabrol

RZ e.a., als rechthebbenden van Paul Gégauff

Verwerende partijen:

Brinter Company Ltd.

Artedis

BS

MW

Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD)

Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (SACEM)

e.a.

1. Voorwerp en feiten van het geding:

- 1 Claude Chabrol maakte tussen 1967 en 1974 een tiental films, waarvan hij er vijf maakte in samenwerking met Paul Gégauff, die de dialogen, het scenario of de bewerking schreef.

- 2 Bij overeenkomsten van 8 juni 1990 zijn de exploitatierechten voor deze films overgedragen aan Brinter Company Ltd., vertegenwoordigd door BS, die op haar beurt de exploitatierechten voor een deel van de films aan derden heeft overgedragen.
- 3 Deze overeenkomsten werden oorspronkelijk afgesloten „voor een periode van 30 jaar”, en zouden nog steeds van kracht zijn voor 11 films.
- 4 Op 11 juli 2019 hebben de erfgenamen van Claude Chabrol en Paul Gégauff onder meer Brinter Company Ltd gedagvaard wegens inbreuk op het auteursrecht op 14 films die door Claude Chabrol waren geregisseerd, waarvan 5 met Paul Gégauff als coauteur.
- 5 De eisers stellen in wezen de ontbrekende of slechte exploitatie van de films in het verleden aan de kaak, voeren aan dat bepaalde contracten zijn afgelopen en dat andere zijn beëindigd wegens niet-nakoming of gebrekkige nakoming, en vorderen schadevergoeding wegens contractuele tekortkomingen, inbreuk en schending van hun morele rechten op de integriteit van de werken wegens de slechte omstandigheden van bewaring en restauratie van de negatieven en dragers van de films.
- 6 Verweerders hebben een middel van niet-ontvankelijkheid opgeworpen, namelijk dat 19 coauteurs van de betrokken films niet in het geding zijn opgeroepen.
- 7 Bij afzonderlijke akten van 5 mei en 12 juni 2020 hebben de verzoekers natuurlijke personen in de zaak opgeroepen in hun hoedanigheid van rechthebbenden van vooroverleden coauteurs, alsook de „nalatenschap Charlotte Armstrong”, de „nalatenschap Daniel Boulanger”, de „nalatenschap Nicholas Blake”, de „nalatenschap Edward Atiyah”, de „nalatenschap Ellery Queen”, de „nalatenschap Richard Neely”, de „nalatenschap Patricia Highsmith” en de „nalatenschap Claude Brulé”.
- 8 Zij hebben ook de Société des auteurs et compositeurs dramatiques (afgekort „SACD”) gedagvaard als vertegenwoordiger van de verschillende coauteurs en de Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (afgekort „SACEM”).

2. Toepasselijke bepalingen:

Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

- 9 Artikel 17 bepaalt het volgende:

„Recht op eigendom

1. (...)

2. Intellectuele eigendom is beschermd.”

10 Artikel 47 bepaalt het volgende:

„Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht

Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen. (...)”

Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij

11 Overweging 9 luidt:

„Bij een harmonisatie van het auteursrecht en de naburige rechten moet steeds van een hoog beschermingsniveau worden uitgegaan, omdat die rechten van wezenlijk belang zijn voor scheppend werk. De bescherming van deze rechten draagt bij tot de instandhouding en ontwikkeling van de creativiteit in het belang van auteurs, uitvoerend kunstenaars, producenten, consumenten, cultuur, industrie en het publiek in het algemeen. De intellectuele eigendom is dan ook als een geïntegreerd deel van de eigendom erkend.”

12 Artikel 2 bepaalt het volgende:

„Reproductierecht

„De lidstaten voorzien ten behoeve van:

(...)

d) producenten van de eerste vastleggingen van films, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun films; (...)

in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden.”

13 Artikel 3 luidt:

„Recht van mededeling van werken aan het publiek en recht van beschikbaarstelling van ander materiaal voor het publiek

1. De lidstaten voorzien ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, de mededeling van hun werken aan het publiek, per draad of draadloos, met inbegrip van de beschikbaarstelling van hun werken voor het publiek op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, toe te staan of te verbieden.

2. De lidstaten voorzien ten behoeve van:

(...)

c) producenten van de eerste vastleggingen van films, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun films; (...)

in het uitsluitende recht, de beschikbaarstelling voor het publiek, per draad of draadloos, op zodanige wijze dat de leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd er toegang toe hebben, toe te staan of te verbieden.

14 Artikel 4 bepaalt het volgende:

„Distributierecht

1. De lidstaten voorzien ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, elke vorm van distributie onder het publiek van het origineel van hun werken of kopieën daarvan, door verkoop of anderszins, toe te staan of te verbieden.

2. Het distributierecht met betrekking tot het origineel of kopieën van een werk is in de Gemeenschap alleen dan uitgeput, wanneer de eerste verkoop of andere eigendomsovergang van dat materiaal in de Gemeenschap geschiedt door de rechthebbende of met diens toestemming.”

15 Artikel 8 luidt:

„Sancties en rechtsmiddelen

1. De lidstaten voorzien in passende sancties en rechtsmiddelen met betrekking tot inbreuken op de in deze richtlijn omschreven rechten en verplichtingen en dragen er zorg voor, dat deze sancties en rechtsmiddelen daadwerkelijk worden toegepast. De aldus vastgestelde sancties moeten doeltreffend en evenredig zijn en bijzonder preventieve werking hebben.

2. Elke lidstaat draagt er zorg voor, dat rechthebbenden wier belangen worden geschaad door een inbreukmakende handeling die op zijn grondgebied plaatsvindt, een vordering tot schadevergoeding en/of beëindiging van de inbreuk en in voorkomend geval een vordering tot inbeslagneming van het inbreukmakende materiaal en de in artikel 6, lid 2, bedoelde inrichtingen, producten of onderdelen kunnen instellen.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat de rechthebbenden kunnen verzoeken om een verbod ten aanzien van tussenpersonen wier diensten door een derde worden gebruikt om inbreuk te maken op een auteursrecht of naburige rechten.”

Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten

16 Artikel 2 bepaalt het volgende:

„Toepassingsgebied

1. Onverminderd de middelen die in de communautaire of nationale wetgeving zijn of kunnen worden vastgelegd, voor zover deze middelen gunstiger zijn voor de rechthebbenden, zijn de bij deze richtlijn vastgestelde maatregelen, procedures en rechtsmiddelen overeenkomstig artikel 3 van toepassing op elke inbreuk op intellectuele-eigendomsrechten, zoals bepaald in het communautaire recht en/of het nationale recht van de betrokken lidstaat.

(...)”

17 Artikel 3 luidt:

„Algemene verplichting

1. De lidstaten stellen de maatregelen, procedures en rechtsmiddelen vast die nodig zijn om de handhaving van de in deze richtlijn bedoelde intellectuele-eigendomsrechten te waarborgen. Deze maatregelen, procedures en rechtsmiddelen dienen eerlijk en billijk te zijn, mogen niet onnodig ingewikkeld of kostbaar zijn en mogen geen onredelijke termijnen inhouden of nodeloze vertragingen inhouden.

2. De maatregelen, procedures en rechtsmiddelen moeten tevens doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn; zij worden zodanig toegepast dat het scheppen van belemmeringen voor legitiem handelsverkeer wordt vermeden en dat wordt voorzien in waarborgen tegen misbruik van deze procedures.”

Richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom

Richtlijn 2006/116/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de beschermingstermijn van het auteursrecht en van bepaalde naburige rechten

18 Artikel 1 luidt:

„Duur van de rechten van de auteur

1. Het auteursrecht op werken van letterkunde en kunst in de zin van artikel 2 van de Berner Conventie geldt gedurende het leven van de auteur en tot 70 jaar na zijn dood, ongeacht op welk tijdstip het werk op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk is gemaakt. (...)”

19 Artikel 2 bepaalt:

„Cinematografische of audiovisuele werken

1. De hoofdregisseur van een cinematografisch of audiovisueel werk wordt als de auteur of een van de auteurs beschouwd. Het staat de lidstaten vrij andere personen als coauteur aan te wijzen.

2. De beschermingstermijn van een cinematografisch of audiovisueel werk bedraagt 70 jaar na de dood van de langstlevende van de volgende personen, ongeacht of zij al dan niet als coauteur zijn aangewezen: de hoofdregisseur, de scenarioschrijver, de auteur van de dialogen en de componist van de muziek die specifiek voor gebruik in het cinematografische of audiovisuele werk is gemaakt.”

20 Artikel 9 luidt:

„Morele rechten

Deze richtlijn laat de bepalingen van de lidstaten inzake de morele rechten onverlet.”

Frans recht

De code de la propriété intellectuelle (wetboek van de intellectuele eigendom; hierna: „CPI”)

21 Artikel L. 111-1 bepaalt het volgende:

„De auteur van een werk van de geest geniet door het enkele feit van de schepping ervan een exclusief immaterieel eigendomsrecht op dat werk, dat aan eenieder kan worden tegengeworpen. Dit recht omvat aspecten van intellectuele en morele aard alsmede aspecten van vermogensrechtelijke aard (...)”

22 Artikel L. 113-2 luidt:

„Een werk aan de schepping waarvan meerdere natuurlijke personen hebben deelgenomen, is een werk waarop een gemeenschappelijk auteursrecht van toepassing is. (...)”

23 Artikel L. 113-3 bepaalt:

„Een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk is het gemeenschappelijk eigendom van de coauteurs. De coauteurs moeten hun rechten

in onderling overleg uitoefenen. In geval van onenigheid is het aan de burgerlijke rechter om uitspraak te doen. (...)"

24 Artikel L. 113-7 luidt:

„Is de auteur van een audiovisueel werk de natuurlijke persoon of personen die de intellectuele schepping van dat werk realiseren. Bij gebrek aan bewijs van het tegendeel worden de volgende personen verondersteld coauteurs te zijn van een audiovisueel werk dat in samenwerkingsverband is gerealiseerd: 1) de auteur van het scenario; 2) de auteur van de bewerking; 3) de auteur van de gesproken tekst; 4) de auteur van de muzikale composities, met of zonder woorden, die speciaal voor het werk gerealiseerd zijn; 5) de regisseur. (...)"

3. Standpunten van partijen:

Verweerders

- 25 Verweerders stellen dat de rechtsvordering niet-ontvankelijk is omdat de eisers niet alle coauteurs van de films of hun rechthebbenden in de zaak hebben opgeroepen. Volgens hen kan een „nalatenschap" niet op wettige wijze in de zaak worden opgeroepen omdat deze geen rechtspersoonlijkheid heeft en niet beschikt over een naam, woonplaats en adres. Het oproepen van de instanties voor het collectieve beheer in het geding kan dit niet verhelpen, omdat zij geen vertegenwoordigers van de coauteurs zijn. Tot staving van hun middel van niet-ontvankelijkheid noemen zij 13 coauteurs die op de datum van hun laatste memories, op 8 juni 2023, niet in de zaak waren geroepen.
- 26 Ten gronde betogen verweerders dat de rechtsvordering ongegrond is omdat de exploitatiehandelingen niet hebben plaatsgevonden en niet zijn bewezen. Zij verklaren dat bepaalde contracten zijn afgelopen maar geen aanleiding hebben gegeven tot latere exploitatiehandelingen. Daarentegen worden negen contracten nog steeds geëxploiteerd omdat de eisers de cessionaris niet in gebreke hebben gesteld om te presteren onder de voorwaarden van de ontbindende clause, waarvan de voorwaarden niet zijn vervuld. Ze betwisten bovendien het ontbreken van het exploiteren van de films en andere contractuele tekortkomingen. Wat de morele rechten betreft, zijn zij van mening dat de restauratie van de betrokken films van goede kwaliteit is, met uitzondering van één film die inmiddels is gecorrigeerd. Ze voeren aan dat de films correct geëxploiteerd worden, maar dat de eisers of sommigen van hen zich vaak verzetten tegen geplande exploitatiehandelingen. Zij sluiten de persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuurders uit en verzetten zich sterk tegen de teruggave van het filmmateriaal waarvan zij de eigendom opeisen.

Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques (hierna: „SACD”)

- 27 De SACD, gedwongen interveniërende partij, verklaart in het kader van het onderhavige geding dat zij de volgende actoren of hun rechthebbenden niet vertegenwoordigt: Charlotte Armstrong, Daniel Boulanger, Nicolas Blake, Edward Atiyah, Ellery Queen, Richard Neely, Patricia Highsmith, Eugène Archer en Paul Gardner, en verzoekt op die grond buiten de zaak te worden gesteld.
- 28 Zij verklaart dat zij de contactgegevens van de nalatenschappen van Charlotte Armstrong, Daniel Boulanger en Patricia Highsmith heeft medegedeeld en verbindt zich ertoe om, bij gerechtelijk bevel, die van Claude Brulé mee te delen.
- 29 De SACD stelt dat de rechtspraak vereist dat voor de ontvankelijkheid van de rechtsvordering van een coauteur ter zake van een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk, de andere coauteurs in het geding worden opgeroepen, zodat zij individueel, op grond van zowel hun vermogensrechten als hun morele rechten, voor de rechter een standpunt over de rechtsvordering kunnen innemen met betrekking tot hun gemeenschappelijke werk. De SACD is van mening dat zij in deze context de auteurs niet rechtsgeldig kon vertegenwoordigen, te meer daar de betrokken auteurs geen lid waren van de SACD.
- 30 Zij herhaalt haar gehechtheid aan de regel van unanimité tussen coauteurs en de procedurele consequentie daarvan, namelijk dat alle coauteurs in het geding opgeroepen moeten worden. De verwijzende rechter beschikt over de middelen om zich te buigen over de vraag van de ontvankelijkheid van de rechtsvordering met inachtneming van de Europese normen inzake een hoog niveau van bescherming van het auteursrecht, zoals erkend door de desbetreffende richtlijnen. Volgens haar kan de unanimité-regel door de verwijzende rechter terzijde worden geschoven door de uitzonderlijke moeilijkheden waarvan sprake is in het onderhavige geval, met name op grond van artikel 6, lid 1, van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en van de rechtspraak Golder van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (arrest van 21 februari 1975, Golder tegen Verenigd Koninkrijk, 4451/70, ECLI:CE:ECHR:1975:0221JUD000445170).

Andere partijen die zijn opgeroepen in de zaak

- 31 De andere partijen, die werden gedagvaard middels afzonderlijke dagvaardingen, zijn niet verschenen en werden evenmin vertegenwoordigd door een advocaat.

Eisers

- 32 AD betoogt met betrekking tot het middel van niet-ontvankelijkheid dat hij procesbelang heeft in zijn hoedanigheid van erfgenaam. Hij voegt daaraan toe dat de eisers alles in het werk hebben gesteld, waaronder contacten met drie

collectieve beheersorganisaties voor auteursrechten*, om de rechthebbenden te identificeren en bij gebrek aan andere informatie soms dagvaardingen hebben betekend aan „nalatenschappen”, met name omdat de verweerders alleen de contactgegevens van uitgevers verstrekken. Subsidiar kan het middel van niet-ontvankelijkheid in geen geval worden aanvaard wegens vorderingen op basis van overeenkomst.

- 33 De eisers beroepen zich kort gezegd op een fundamenteel recht om elke rechtsvordering in te stellen tot behoud van hun rechten, hetgeen de rechter ertoe zou moeten brengen om de rechtspraak van de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk), die vereist dat alle coauteurs in het geding worden geroepen, ruim uit te leggen.
- 34 RB is van mening dat de eisers in ieder geval niet de mogelijkheid mag worden ontnomen om hun rechten te beschermen vanwege het ontbreken van sommige coauteurs of vanwege de inertie die wordt veroorzaakt door een onontwarbare situatie. Hij voegt eraan toe dat de regisseur bij uitstek de hoedanigheid van hoofdauteur heeft en dat richtlijn 2001/29/EG bovendien in passende sancties en rechtsmiddelen voorziet.

4. Beoordeling door het gerecht:

- 35 Eisers stellen in wezen dat de films niet zijn geëxploiteerd. Verweerders betwisten dit en voeren aan dat het de eisers, en in het bijzonder AD, zijn die zich verzetten tegen exploitatie.
- 36 Eisers voeren aan dat er sprake is van inbreuk op de vermogensrechten en morele rechten van de auteurs, met het karakter van een onrechtmatige daad, en stellen uit dien hoofde hun verschillende vorderingen tot schadevergoeding in. Zij vorderen tevens contractuele aansprakelijkheid en betogen dat de contracten zijn beëindigd doordat deze zijn afgelopen of door de ontbindende clause, of zij vorderen een gerechtelijke ontbinding wegens het niet nakomen van contractuele verplichtingen.
- 37 Sinds 27 januari 2020, de datum waarop verweerders hun memorie hebben ingediend waarin het middel van niet-ontvankelijkheid wordt opgeworpen op de grond dat dat de coauteurs van de films niet in het geding zijn opgeroepen, is het geding verlamd door de onmogelijkheid om de vele opeenvolgende erfgenamen te identificeren.
- 38 Om hun vorderingen te regulariseren hebben de eisers zeven personen gedagvaard die worden beschouwd als coauteurs of rechthebbenden en acht „nalatenschappen” van coauteurs. Hoewel wordt tegengeworpen dat een

* Volgens de beschikking van de aangezochte rechter van 16 februari 2023 hebben de eisers, om de contactgegevens van de andere coauteurs of hun rechthebbenden te verkrijgen, tevens „contact opgenomen” met de SACD, de SACEM en de Società Italiana degli Autori ed Editori [Italiaanse vereniging van auteurs en uitgevers, hierna: „SIAE”], zie: <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000047910860>.

nalatenschap geen rechtspersoonlijkheid heeft, stellen de eisers dat zij niet in staat waren om de natuurlijke personen te identificeren die erfgenamen waren. Zij hebben tevens de SACD, collectieve beheersorganisatie, gedaagd met het argument dat zij de rechthebbenden van acht „nalatenschappen” vertegenwoordigt, wat de SACD betwist.

- 39 De voorbereiding van de zaak wordt dus verlengd door het zoeken naar de coauteurs of hun rechthebbenden, van wie velen nog steeds niet in de zaak kunnen worden opgeroepen.
- 40 De partijen verwijten elkaar wederzijds dat zij ten onrechte hebben geweigerd de werken te verspreiden en deze aldus niet onder de aandacht van het publiek hebben kunnen brengen. Zij vrezen dat deze werken, bij gebreke van een beslissing ten gronde, in de vergetelheid zullen geraken.

a) Bepalingen van nationaal recht en rechtspraak

- 41 Het toepasselijke nationale recht bestaat uit de gecombineerde bepalingen van de CPI (zie de punten 21-24 van deze samenvatting), waarin een audiovisueel werk, waartoe de films in kwestie behoren, wordt gedefinieerd als een „gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk”, dat mede-eigendom is van zijn gezamenlijke coauteurs, en de code de procédure civile (Frans wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „CPC”), waarin een middel van niet-ontvankelijkheid is voorzien volgens de regels van het gemene recht indien niet alle coauteurs in het geding zijn opgeroepen.
- 42 In zijn arrest van 10 mei 1995 (eerste civiele kamer, cassatieberoep nr. 93-10.945) heeft de Cour de cassation verklaard dat „de coauteur van een gemeenschappelijk auteursrecht op een zelfde werk die een rechtsvordering instelt ter verdediging van zijn vermogensrechten, op straffe van niet-ontvankelijkheid verplicht is de andere auteurs van het werk in het geding op te roepen wanneer zijn bijdrage niet los kan worden gezien van die van de coauteurs.”
- 43 De enige eis is dat de gezamenlijke coauteurs in het geding worden opgeroepen, zonder dat zij daadwerkelijk voor de rechter hoeven te verschijnen of zich hoeven aan te sluiten bij de vordering (arrest van 11 januari 2000 van de Cour de cassation, eerste civiele kamer, cassatieberoep nr. 98-20.446).
- 44 Volgens het nationale recht valt de regeling van artikel L. 113-3 CPI onder gezamenlijke eigendom. Deze gezamenlijke eigendom is de eigendom van de coauteurs als bedoeld in artikel L. 113-7 CPI, dat een vermoeden vestigt dat zij deze hoedanigheid hebben.
- 45 Artikel L. 113-3 creëert een speciale regeling gebaseerd op de regel van unanimité van de gezamenlijke coauteurs.
- 46 Op dit moment kent de unanimiteitsregel weinig uitzonderingen en vereist deze wederom dat de andere coauteurs worden opgeroepen in een geding dat is

gebaseerd op de gemeenschappelijke rechten. Hetzelfde geldt voor een rechtsvordering wegens inbreuk op de vermogensrechten of morele rechten van een auteur.

- 47 Het is dus aan de eiser die zijn intellectuele-eigendomsrechten wil beschermen om alle coauteurs van het gemeenschappelijke auteursrecht op een zelfde werk te dagvaarden. Indien, zoals in het onderhavige geding, wordt gesteld dat er coauteurs zijn, is het aan de eiser om hen te dagvaarden of te bewijzen dat het vermoeden op grond waarvan zij deze hoedanigheid hebben, dat is neergelegd in artikel L. 113-7 CPC, ongegrond is.
- 48 De bepalingen van nationaal recht en de relevante rechtspraak zorgen dus voor een uitgebreid voorafgaand debat over de ontvankelijkheid van de rechtsvordering. Het nationale recht vereist dat de eiser feiten vaststelt die een aanzienlijke inspanning van zijn kant vergen om de respectievelijke bijdragen aan het collectieve werk juridisch te kwalificeren en het bewijs hiervoor te leveren. De omvang van die inspanning is evenredig aan het aantal coauteurs en, in voorkomend geval, hun rechthebbenden.
- 49 Is deze regeling verenigbaar met de Uniewetgeving en met name met het Handvest en de richtlijnen betreffende het auteursrecht en de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten?

b) *Unierecht*

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

- 50 Het Hof van Justitie heeft erop gewezen dat „[het] fundamentele eigendomsrecht, waarvan de intellectuele-eigendomsrechten, zoals het auteursrecht, deel uitmaken (zie in die zin arrest van 12 september 2006, Laderdisken, C-479/04, Jurispr. blz. I-8089, punt 65), en het fundamentele recht op effectieve rechterlijke bescherming [...] algemene beginselen van gemeenschapsrecht [vormen] (zie in die zin respectievelijk arrest van 12 juli 2005, Alliance for Natural Health e.a., C-154/04 en C-155/04, Jurispr. blz. I-6451, punt 126 en aldaar aangehaalde rechtspraak, en arrest van 13 maart 2007, Unibet, C-432/05, Jurispr. blz. I-2271, punt 37 en aldaar aangehaalde rechtspraak).” (arrest van 29 januari 2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, punt 62) en dat „volgens artikel 17, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie eenieder het recht heeft de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits zijn verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de goederen kan worden geregeld bij de wet voor zover het algemeen belang dit vereist. Lid 2 van hetzelfde artikel bepaalt dat intellectuele eigendom is beschermd” (arrest van 9 februari 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punt 68).

- 51 Bovendien beoogt het door artikel 47 van het Handvest verankerde grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte „ervoor te zorgen dat het grondrecht op eigendom, waartoe het in artikel 17, lid 2, van het Handvest beschermde intellectuele-eigendomsrecht behoort, ten volle wordt uitgeoefend. Zoals de advocaat-generaal in punt 31 van zijn conclusie heeft opgemerkt, is het eerste grondrecht een noodzakelijk instrument voor de bescherming van het tweede” (arrest van 16 juli 2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485, punt 29).

Richtlijnen inzake auteursrecht en de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten

- 52 Het Hof van Justitie oordeelde dat „onder voorbehoud van de beperkingen en restricties die uitputtend in artikel 5 van richtlijn 2001/29 zijn bepaald, [...] ieder gebruik van een werk door een derde zonder een dergelijke voorafgaande toestemming als inbreuk op de rechten van de auteur van dit werk moet worden beschouwd (zie in die zin arrest van 27 maart 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, punten 24 en 25). Niettemin wordt in artikel 2, onder a), en artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 niet nader bepaald welke vorm de voorafgaande toestemming van de auteur moet aannemen, zodat deze bepalingen niet aldus kunnen worden opgevat dat een dergelijke toestemming noodzakelijkerwijze expliciet moet worden geuit. Deze bepalingen moeten juist worden geacht ook een impliciete uiting toe te staan. (...) Het doel om auteurs hoge bescherming te bieden, waarnaar door overweging 9 van richtlijn 2001/29 wordt verwezen, houdt echter in dat de voorwaarden waarin impliciete toestemming kan worden verondersteld te zijn gegeven, strikt moeten worden gedefinieerd om de omvang van het beginsel van voorafgaande toestemming van de auteur op zich niet in te perken” (arrest van 16 november 2016, Soulier en Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, punten 34, 35 en 37).
- 53 Wat richtlijn 2004/48 betreft, zijn voor elke inbreuk op het auteursrecht noodzakelijke, doeltreffende, evenredige en afschrikkende maatregelen, procedures en rechtsmiddelen vereist, onder de in de artikelen 2 en 3 van die richtlijn bepaalde voorwaarden.
- 54 Het Hof van Justitie heeft evenwel vastgesteld dat „wanneer in situaties als in het hoofdgeding de nationale regelgeving – zoals uitgelegd door de bevoegde nationale rechterlijke instanties – de nationale rechterlijke instantie waarbij een vordering wegens aansprakelijkheid is ingesteld kan beletten om op verzoek van de eiser de overlegging en verkrijging van bewijsmateriaal inzake de gezinsleden van de wederpartij te gelasten, de vaststelling van de vermeende inbreuk op het auteursrecht en de identificatie van de inbreukmaker onmogelijk worden gemaakt en bijgevolg de grondrechten op een doeltreffende voorziening in rechte en op intellectuele eigendom waarop de auteursrechthebbende aanspraak kan maken, ernstig worden aangetast, zodat niet is voldaan aan het vereiste dat een juist evenwicht wordt verzekerd tussen de verschillende grondrechten in kwestie (zie naar analogie arrest van 16 juli 2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485,

punt 41)'' (arrest van 18 oktober 2018, Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841, punt 51).

- 55 In deze context wenst de verwijzende rechter de draagwijdte te verduidelijken van het recht van eisers op een doeltreffende voorziening in rechte en het juiste evenwicht dat moet worden gevonden tussen dit recht en het hoge beschermingsniveau van de intellectuele-eigendomsrechten van alle coauteurs.

c) Vereiste verduidelijkingen

1. Bescherming van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte

- 56 De zaak is aanhangig gemaakt op 11 juli 2019 en kan nog steeds niet worden afgedaan. Partijen hebben zich veel moeite getroost om de coauteurs of hun rechthebbenden te identificeren, zonder dat deze op wettige wijze in het geding konden worden opgeroepen zoals vereist door de nationale rechtspraak op grond van artikel L. 113-3 CPI. In het bijzonder zijn „nalatenschappen'' gedaagd die geen rechtspersoonlijkheid hebben.
- 57 In zijn rechtspraak kon het Hof van Justitie redeneren op basis van het beginsel van procedurele autonomie van de lidstaten.
- 58 Richtlijn 2001/29/EG vereist echter van de lidstaten dat zij voorzien in passende sancties en rechtsmiddelen alsmede in doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties.
- 59 Richtlijn 2004/48/EG voorziet in maatregelen, procedures en rechtsmiddelen, onverminderd de middelen die het nationaal recht biedt, maar „voor zover deze middelen gunstiger zijn voor de rechthebbenden'' en op voorwaarde dat zij niet „onnodig ingewikkeld of kostbaar zijn'' en geen „onredelijke termijnen'' inhouden of tot „nodeloze vertragingen'' leiden.
- 60 Het Handvest garandeert eisers ook een doeltreffende voorziening in rechte. Eisers krijgen in feite geen toegang tot de rechter die oordeelt over de grond van hun burgerlijk geschil als ze niet alle rechthebbenden van de coauteurs van de betwiste werken in het geding kunnen roepen, terwijl meerdere nalatenschappen zijn opgevallen, waaronder in het buitenland.
- 61 Teneinde het evenwicht van de rechten van de coauteurs te bewaren, worden de rechten van de eisers door deze restricties beperkt en leggen zij hun een groot risico van niet-ontvankelijkheid van hun eis op, doordat zij in elk geval aanzienlijke inspanningen moeten verrichten om de identiteit van de rechthebbenden van de coauteurs vast te stellen.
- 62 De verwijzende rechter, die gehouden is aan het beginsel van conforme uitlegging, vraagt zich dan ook af of deze bepalingen van het Unierecht aldus moeten worden uitgelegd dat zij de beperking van het recht van de auteur om een

vordering wegens inbreuk in te stellen, toestaan of juist uitsluiten. Hij zal de eerste prejudiciële vraag met betrekking tot dit punt stellen.

2. *Hoge niveau van bescherming van intellectuele-eigendomsrechten en het juiste evenwicht dat moet worden gevonden tussen deze rechten en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte*

- 63 De bepalingen van de artikelen L. 113-3 en L. 113-7 CPI en de nationale rechtspraak waarborgen bovendien een evenwicht tussen de rechten van de gezamenlijke coauteurs teneinde deze te beschermen. Deze bepalingen zetten de hierboven genoemde richtlijnen om.
- 64 Het Hof van Justitie maakt een vergelijkbare analyse door op basis van richtlijn 2001/29/EG „voorafgaande toestemming” van de houder te vereisen (arrest van 27 maart 2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192). Dit arrest heeft echter betrekking op het gebruik van het werk door een derde en niet specifiek door een andere coauteur.
- 65 Vooral echter wordt in het arrest van 16 november 2016, Soulier en Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, dat is gewezen op basis van dezelfde richtlijn 2001/29/EG, het bestaan van toestemming van de auteur, die op „impliciete” wijze wordt beoordeeld, aanvaard. Dit criterium zou het in het onderhavige geval mogelijk maken om een onderscheid te maken naargelang van de situatie van de verschillende coauteurs of rechthebbenden. Sommigen van hen hebben als gevolg van meerdere nalatenschappen waarschijnlijk resterende vermogensrechten en hebben zich nooit gemeld om deze uit te oefenen. De jurisprudentie van het Hof van Justitie vereist echter een „strikte” definitie van een dergelijke impliciete toestemming vanwege de doelstelling van een hoog beschermingsniveau van auteurs waarnaar in overweging 9 van de richtlijn wordt verwezen. Dit geldt des te meer voor de morele auteursrechten waarop in het onderhavige geval een beroep wordt gedaan.
- 66 De rechter wijst erop dat het auteursrecht niet volledig is geharmoniseerd en plaatst vraagtekens bij de praktische uitvoering van deze uit de rechtspraak voortvloeiende oplossingen.
- 67 Op basis van richtlijn 2004/48/EG verwijst de rechtspraak van het Hof van Justitie naar een evenwicht tussen verschillende grondrechten (arrest van 18 oktober 2018, Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841), die niettemin verschillend van aard waren, met name door het recht op intellectuele eigendom af te zetten tegen het recht op eerbiediging van het privéleven.
- 68 In het hoofdgeding zijn de rechten die worden afgewogen echter van dezelfde aard of van vergelijkbare aard tussen gezamenlijke coauteurs; het middel van niet-ontvankelijkheid maakt het mogelijk om afwezige coauteurs te garanderen dat een rechter deze rechten niet in zal perken zonder hen in staat te stellen zich te verdedigen.

- 69 Het effect van deze procedureregel is dat de verantwoordelijkheid van het informeren van de coauteurs die de exploitatie van het gezamenlijke werk mogelijk willen controleren, wordt gelegd bij de eisers die hun eigen intellectuele-eigendomsrechten bezitten, in plaats van bij de persoon die verantwoordelijk is voor de exploitatie ervan.
- 70 Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de rechten van de houder van een intellectuele-eigendomsrecht werden geschonden als hij niet op verzoek bewijsmateriaal kon opvragen met betrekking tot de gezinsleden van de tegenpartij (arrest van 16 juli 2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485). Het Hof verwijst rechtstreeks naar de begrippen „ernstige aantastingen” van intellectuele-eigendomsrechten en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, maar ook naar het begrip „juist evenwicht” tussen de verschillende grondrechten die in geding zijn.
- 71 In de situatie die in het hoofdgeding aan de orde is, kan de inbreuk echter zowel gevolgen hebben voor de eisers, die rechthebbenden van coauteurs zijn, als voor niet-geïdentificeerde rechthebbenden wier intellectuele-eigendomsrechten aangetast zouden kunnen worden door de uitkomst van het geding zonder hiervan kennis te hebben.
- 72 Gelet op met name de verlengde beschermingstermijn waarin het Unierecht en de Berner Conventie voorzien, vraagt de verwijzende rechter zich derhalve af, of het al dan niet noodzakelijk is dat de rechten van eisers prevaleren.
- 73 De rechter zal de tweede prejudiciële vraag met betrekking tot dit punt stellen.

5. Prejudiciële vragen:

- 74 De rechtbank verzoekt het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

Vraag nr. 1: Kunnen de artikelen 2, 3, 4 en 8 van richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001, de artikelen 1 tot en met 3 van richtlijn 2004/48/EG van 29 april 2004 en de artikelen 1, 2 en 9 van richtlijn 2006/116/EG van 12 december 2006, waarin het uitsluitende recht wordt gewaarborgd van de auteur en de coauteur van een cinematografisch of audiovisueel werk om de reproductie van hun werken en de mededeling ervan aan het publiek toe te staan of te verbieden, alsmede een beschermingstermijn wordt gewaarborgd van 70 jaar na de dood van de langstlevende van de personen die aan het werk hebben bijgedragen, en de lidstaten tegelijkertijd worden verplicht te voorzien in doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties en passende rechtsmiddelen tegen inbreuken op het auteursrecht, alsmede in maatregelen, procedures en rechtsmiddelen die niet onnodig ingewikkeld of kostbaar zijn en geen onredelijke termijnen of nodeloze vertragingen inhouden, aldus worden uitgelegd dat een door de rechthebbende ingestelde vordering wegens inbreuk op het gemeenschappelijke auteursrecht op

een zelfde werk slechts ontvankelijk is wanneer alle coauteurs in het geding worden geroepen?

Vraag nr. 2: Moet het recht van een rechthebbende van een auteursrecht op een doeltreffende voorziening in rechte en op toegang tot een gerecht, een onderdeel van het recht op een eerlijk proces, zoals gezamenlijk gewaarborgd door de artikelen 2, 3, 4 en 8 van richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001, de artikelen 1 tot en met 3 van richtlijn 2004/48/EG van 29 april 2004 en de artikelen 1, 2 en 9 van richtlijn 2006/116/EG van 12 december 2006, richtlijn 2006/115/EG van 12 december 2006 en de artikelen 17 en 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, aldus worden uitgelegd dat als voorwaarde voor de ontvankelijkheid van een rechtsvordering wegens inbreuk op het auteursrecht al dan niet geldt dat alle coauteurs van het werk in het geding worden geroepen?

WERKDOCUMENT